

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Косовець Маргарити Валеріївни
«Лінгвопрагматична характеристика персонажа-сищика в
англомовному художньому дискурсі»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 035 Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки

В прагмалінгвістичних розвідках останніх років спостерігається зростання зацікавленості вчених механізмами впливу, що здійснюється суб'єктом на реципієнта за допомогою лінгвістичних та паралінгвістичних засобів у процесі мовленнєвого спілкування. Незважаючи на активне звернення науковців до інтенційного аспекту комунікації, стратегічне підґрунтя мовленнєвої поведінки детектива, персонажа англомовного художнього дискурсу, ще не слугувало об'єктом окремої розвідки, що зумовлює актуальність дисертації Маргарити Валеріївни Косовець, присвяченій визначенню комунікативних стратегій і тактик в мовленні детектива-персонажа художнього дискурсу.

Теоретичну основу роботи становлять праці з прагмалінгвістики (Ф. С. Бацевича, І. О. Ківенко, О. І. Морозової, Р. Данзігера, Г. П. Грайса, Т. А. ван Дейка, Дж. Сьорла), когнітивної лінгвістики (Л. Р. Безуглої, І. А. Бехти, Н. О. Бігунової, І. Б. Каузи, Т. Ю. Ковалевської, Н. В. Кондратенко, О. І. Морозової, О. М. Мраморної, Г. О. Олійник, С. Шабат-Савки), фоностилістики (Бровченко, 2006; Корольова, Григорян, Дьоміна, 2021; Деде, 2023; Ланчуковська, Хапіна, 2019; Матієнко-Сільницька, 2020; Олійник, 2019; Р. Роач, 1990; Шевченко, 2023 та ін.).

Авторкою дисертації чітко окреслені і логічно побудовані мета та завдання дослідження, обґрунтовано теоретичний та методологічний підходи щодо їх виконання. Об'єктом дослідження слугує художнє персонажне мовлення – бесіди поліцейського детектива та детектива-аматора зі свідками та

підозрілими. Предметом дослідження обрано вербалізацію стратегічного плану мовлення поліцейського детектива та детектива-аматора в англomовному художньому дискурсі.

Достовірність результатів дослідження забезпечується значним обсягом залученого фактичного матеріалу. Авторкою опрацьовано 21 детективний роман М. С. Бітон та їх 31 екранізація. Загальний корпус фактичного матеріалу містить 993 епізоди літературного діалогічного мовлення та 240 кіноепізодів, в яких детективи опитували свідків та підозрюваних. Опрацювання такого значного обсягу фактичного матеріалу в кількох площинах уможливило вирішення поставлених дисертанткою завдань.

М.В. Косовець зосереджується на прийомах конверсаційного аналізу як інструменту опису мовленнєвої взаємодії, визначає комунікативну інтенцію мовця та закономірності її реалізації, окреслює комунікативні стратегії та тактики як структурні конверсаційні одиниці аналізу комунікативної взаємодії. Здобувачка надає власне визначення поняттю «художній детективний дискурс», описує його хронотоп, моделює комунікативні особистості художнього детективного дискурсу та їхнє статусно-рольове спілкування.

Важливим здобутком дисертаційного дослідження вважаю розроблення власної таксономії комунікативних стратегій й тактик в мовленні сищика-персонажа художнього дискурсу та встановлення мовленнєвого репертуару виокремлених стратегій й тактик в англomовному художньому детективному дискурсі.

Цікавим вважаю також порівняння стратегічного плану мовлення детектива-поліцейського та детектива-аматора з урахуванням прагматичних та соціальних факторів.

Теоретичне значення дисертації полягає в тому, що здобуті напрацювання поглиблюють знання про когнітивно-прагматичне підгрунття детективного дискурсу; про роль просодії у здійсненні комунікативного впливу на свідка та підозрілого. Здійснене аудиторське та електроакустичне

дослідження просодичної організації мовлення поліцейського детектива та детектива-аматора дозволило Косовець М.В. встановити певний набір частотних, темпоральних та динамічних параметрів, що беруть участь у диференціації тієї чи іншої комунікативної стратегії і тактики та утворюють просодичний образ детектива у кінематографічному дискурсі. Результати дослідження є певним внеском в такі сфери лінгвістики, як прагматика, психолінгвістика, комунікативна лінгвістика, когнітивна лінгвістика, дискурсологія, фоностилістика.

Практичне застосування одержаних результатів визначається можливістю використання його положень і висновків у курсах лекцій та семінарів із комунікативної лінгвістики, когнітивної лінгвістики, прагмалінгвістики, теоретичної фонетики, на семінарах, присвячених проблемам конверсаційного аналізу, теорії комунікації та дискурсології, а також у науково-дослідницькій роботі студентів та аспірантів.

Висновки і міркування дисертаційної роботи викладено у в 12 одноосібних публікаціях авторки, 2 – у співавторстві з науковим керівником; 4 одноосібні статті викладено у фахових виданнях України, також опубліковано 10 тез наукових конференцій.

Дисертація оформлена відповідно до чинних вимог, написана науковим стилем і літературною українською мовою. Матеріал викладено логічно, системно й послідовно. Авторка дотримується культури оформлення посилань, чітко розмежовує власні й чужі напрацювання та сумлінно слідує принципам академічної доброчесності.

Втім, як і кожна новаторська розвідка, дисертація М.В. Косовець не позбавлена певних дискусійних моментів, обговорення яких сприятиме віднайденню істини під час процедури захисту. По-перше, бажано було б пояснити зазначену здобувачкою поширеність у мовленні детектива тактики прохання. По-друге, пояснення потребує спостереження про те, що найвищі показники інтенсивності маркують фрази вимоги говорити по суті.

Відтак, із певністю можна стверджувати, що дисертація

«Лінгвопрагматична характеристика персонажа-сищика в англомовному художньому дискурсі» за актуальністю, сучасним методичним рівнем виконання, новизною і практичним значенням отриманих результатів, обґрунтованістю наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірністю і повнотою викладу в опублікованих працях відповідає профілю спеціалізованої вченої ради, напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми ОНУ імені І.І. Мечникова зі спеціальності 035 Філологія, яке відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №431 від 21.03.22р.), а її авторка, Косовець Маргарита Валеріївна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри іноземних мов професійного спрямування
Одеського національного
університету імені І.І. Мечникова

Присяжнюк О.Я.

Особистий підпис *О. Присяжнюк*

О. Присяжнюк ЗАСВІДЧУЮ

ІНСПЕКТОР ВІДДІЛУ КАДРІВ *О. Присяжнюк*